

پژوهش در علوم ورزشی
سال ۱۳۸۴، شماره نهم، صص ۱۴۹-۱۳۷
دریافت: ۸۴/۶/۶
پذیرش: ۸۵/۵/۲۸

مقایسه خودپایی و هیجانخواهی در ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای

دکتر محمد نریمانی^۱، مظفر غفاری^۲، دکتر عباس ابوالقاسمی و دکتر مسعود گنجی^۳

۱. دانشیار دانشگاه محقق اردبیلی، ۲. کارشناس ارشد روانشناسی،

۳. استادیار دانشگاه محقق اردبیلی

چکیده

هدف: هدف اصلی این پژوهش مقایسه خودپایی^۱ و هیجانخواهی^۲ در ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار است. نمونه آماری پژوهش، ۱۵۰ نفر از ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار ساکن استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و اردبیل در سال ۱۳۸۳ بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده بودند.

روش: روش پژوهش از نوع علیّ - مقایسه‌ای است، به طوری که ورزشکار حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و غیرورزشکار بودن به عنوان متغیر مستقل و خودپایی و هیجانخواهی به عنوان متغیرهای وابسته در نظر گرفته شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه خودپایی اشتایدر و پرسشنامه هیجانخواهی آرنت استفاده شده است.

نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در متغیر خودپایی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.05$). خودپایی در ورزشکاران حرفه‌ای بالاتر است و ورزشکاران غیرحرفه‌ای نیز در مقایسه با افراد غیرورزشکار از خودپایی بالایی برخوردار بودند. بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در متغیر هیجانخواهی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.05$). سطح هیجانخواهی در افراد غیرورزشکار نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای بالاتر

می باشد. بین خودپایی با هیجان خواهی ورزشکاران حرفه‌ای، غیر حرفه‌ای و افراد غیر ورزشکار همبستگی منفی و معنی دار مشاهده شد ($P < 0.05$). بین هیجان خواهی با سابقه ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای همبستگی منفی و معنی دار به دست آمد ($P < 0.05$). بین خودپایی با سابقه ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای همبستگی مثبت و معنی دار مشاهده شد ($P < 0.05$).

واژه‌های کلیدی: خودپایی، هیجان خواهی، ورزشکار، حرفه‌ای، غیر حرفه‌ای.

مقدمه

تربیت بدنی به مثابه یک نیاز فطری و یک پدیده اجتماعی - آموزشی در تکامل جسمانی و روانی افراد رسالتی بزرگ بر عهده دارد و به پرورش شخصیت و رشد روانی - اجتماعی کمک می کند (۱). با این حال به نظر می رسد که مطالعات کمتری در حیطه ویژگی های روان شناختی ورزشکاران صورت گرفته، به گونه ای که پاسخ بسیاری از پرسش ها در پرده ابهام باقی مانده است. برای مثال آیا بین ورزشکاران و غیر ورزشکاران از نظر شخصیتی تفاوتی وجود دارد؟ آیا ورزشکاران حرفه‌ای نیمرخ شخصیتی ویژه‌ای دارند؟ یکی از نلاش های ابتدایی در به کارگیری ایده صفات شخصیتی، به منظور تشخیص ورزشکاران حرفه‌ای، توسط تاکو و لیون و اوگللوی در سال ۱۹۹۶ انجام گرفت. آنان عنوان کردند که افراد حرفه‌ای در این صفات شخصیتی دارای امتیازات بالایی هستند که عبارت اند از: خشنونت، قدرت رهبری، هوشیاری، مصمم بودن، انگیزه بالا داشتن، کنترل احساسات، ثبات روحی، اعتماد به نفس و اطمینان به خود (۲). گارلند و باری (۱۹۹۰) به نقل از خیابانچیان، (۱۳۷۶) با بررسی صفات ورزشکاران دانشگاهی آمریکا نشان دادند که یکدندگی، بروونگرایی، وابستگی گروهی و ثبات احساسی و هیجانی با مهارت همبستگی ۰/۲۹ دارد (۱). هیجان خواهی صفت شخصیتی است که ابتدا توسط آیزنک^۱ توصیف شد. به نظر آیزنک فرد بروونگرا، علاقه مند به تعامل اجتماعی است، دوستان فراوانی دارد، هیجان طلب است و به صورت تکانشی عمل می کند (۳). شواهد پژوهشی حاکی از آن است، که هیجان خواهی با هیپومانیا و تمایلات تکانه‌ای همبستگی دارد (۴). ذاکرمن و همکاران (به

نقل از ابوالقاسمی، ۱۳۸۴) بین هیجان خواهی با تمايلات جنايت‌کارانه و رفتارهای ضداجتماعی، پرخاشگری، بی‌انضباطی و تکايشگری ارتباط مثبت و معناداری به دست آورده‌اند^(۵). پژوهشگران معتقدند که افراد هیجان خواه ورزش و تمرين را عاملی در جهت افزایش هیجان مثبت و آرامش روان‌شناختی می‌دانند^(۶). به گونه‌ای که بوتچر (۱۹۹۳) ثابت کرده که ورزشکاران زن نسبت به غیرورزشکاران نمرات بالاتری را در مقیاس هیجان خواهی کسب می‌کنند^(۷). کرونین در پژوهشی در مورد کو亨وردان نشان داد که آنان نمرات بالاتری را در مقیاس هیجان خواهی نسبت به افراد غیرورزشکار به دست آورند^(۸). همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که در رشتۀ‌هایی مانند اسکی و کوهنوردی بین هیجان خواهی و میزان مخاطره‌آمیز بودن رفتار ورزشی رابطه مستقیم وجود دارد^(۹). مقایسه ورزشکاران ورزش‌های پرخطر مانند هوانوردی، اتومبیل‌رانی و اسکی با ورزش‌های کم خطر مانند ژیمناستیک، دوومیدانی، گلف و فوتbal بر حسب هیجان خواهی نشان داده است که ورزشکاران ورزش‌های پرخطر نسبت به گروه ورزشکاران ورزش‌های کم خطر هیجان خواه‌ترند^(۱۰-۱۲). نتایج به دست آمده در مورد همبستگی متغیر هیجان خواهی با سن در دانشجویان کالیفرنیا در محدوده ۱۸ تا ۳۰ با میانگین سنی ۲۴ به عدم همبستگی متغیرها اشاره می‌کند^(۱۳). مطالعه هرزاقي (۲۰۰۲) در مورد همبستگی متغیر هیجان خواهی با سن در ورزشکاران جوان (۱۸ الی ۲۴ سال) نشان می‌دهد که رابطه بین متغیرها معنی‌دار نمی‌باشد^(۱۴). مطالعه کریستوف و همکاران (۱۹۹۹) در مورد کو亨وردان نشان می‌دهد که رابطه بین هیجان خواهی و سن معنی‌دار نیست^(۱۵).

پژوهش در زمینه خودپایی مبتنی بر اعتقادات اشتایدر است. او معتقد است که در تنظیم رفتار اجتماعی، افرادی که نسبتاً توسط عوامل موقعیتی هدایت می‌شوند (خودپایی بالا) در برابر عوامل اجتماعی و روابط بین فردی در مناسبات اجتماعی حساس بوده و رفتار اجتماعی آنها از موقعیتی به موقعیت دیگر متفاوت است. بر عکس، افرادی که نسبتاً توسط گرایشات درونی هدایت می‌شوند (افراد دارای خودپایی پایین) به مشخصات بین فردی و موقعیتی پاسخ‌اندکی می‌دهند^(۱۶). نتایج پژوهش در مورد مهاجران لهستانی ساکن در ایتالیا توسط انخیکا و همکارانش نشان داد که همبستگی معنی‌داری بین متغیر سن و خودپایی وجود ندارد^(۱۷). مطالعه انجام شده توسط پژوهشگران در مورد همبستگی متغیر خودپایی

با سن کوهنوردان به عدم همبستگی متغیرها اشاره می‌کند (۱۵). تأثیر فرایند خودتنظیمی^۱ بر نتایج عملکرد ورزشی، بهویژه هنگام کسب مهارت‌های حرکتی مورد توجه روان‌شناسان و مریبان ورزشی قرار گرفته است. مریبان ورزشی خودپایی و خودنظم‌دهی را دو عامل تأثیرگذار بر بھبودی حرکت، در تکالیف ویژه تلقی می‌کردند و پس خوراند ناشی از خودپایی را به بازده عملکرد وابسته می‌دانستند، یعنی افزایش عملکرد به این منجر می‌شد که خودپایی به صورت مثبت تجربه شود (۱۶).

پژوهشگران با انجام پژوهشی برای مشخص کردن سطوحی از خودپایی که در اجرای مهارت‌های حرکتی تأثیرگذار است، به این نتیجه رسیدند که افزایش یک سطح از خودپایی به افزایش مهارت حرکتی در ورزشکاران منجر شد (۱۷-۲۴). مکنیر و کیل^۲ در ۱۹۹۲ فرایند خودپایی تیراندازان را از طریق فنون تن آرامی، توقف فکر و تمرکز بهبود دادند، سپس از آنها برای کاهش اضطراب رقبایی و افزایش مهارت تیراندازان استفاده کردند (۲۴). با توجه به مطالعه متعدد مربوط به موضوع مورد مطالعه، فرضیه‌های پژوهشی زیر تدوین شدند:

۱. بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در خودپایی تفاوت وجود دارد.
۲. بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در هیجان خواهی تفاوت وجود دارد.
۳. بین خودپایی با هیجان خواهی ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار رابطه منفی وجود دارد.
۴. بین خودپایی و هیجان خواهی با سابقه ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای ارتباط وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش نوع علیّ - مقایسه‌ای یا پس از وقوع بوده است. جامعه آماری این پژوهش را ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار ساکن در استان‌های آذربایجان

غربی، آذربایجان شرقی و اردبیل در سال ۱۳۸۳ بامحدوده سنی ۲۰ الی ۳۵ سال تشکیل می‌دادند. نمونه آماری پژوهش حاضر نیز شامل ۱۵۰ نفر از ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار بودند. به این ترتیب ابتدا ۵۰ نفر از ورزشکاران حرفه‌ای (که در رشته‌های ورزشی گروهی فعالیت داشتند) با توجه به متغیرهای سن، جنس، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی و میزان درآمد انتخاب شدند. اطلاعات مربوط به خودپایی از طریق پرسشنامه اشتایدر، که یک مقیاس ۲۵ ماده‌ای است جمع‌آوری و برای بررسی پایایی آن نیز از روش دوباره‌آزمایی استفاده شد. نتایج مطالعات نشان می‌دهد که پایایی مقیاس $0/72$ می‌باشد (اشتايدر، ۱۹۷۴). حمزه‌لوئی (۱۳۷۰) در پژوهش خود با استفاده از روش تقسیم ماده‌های زوج و فرد، ضریب همبستگی بین نمرات دو نیمه آزمون را محاسبه کرد که پس از اصلاح با فرمول اسپیرمن -براؤن برابر با $0/58$ به دست آمد ($0/001$). دومین ابراز مورد استفاده در این پژوهش، مقیاس هیجان خواهی آرنت می‌باشد که دارای ۲۰ ماده است، به طوری که ۲ خرده مقیاس تازگی و شدت را شامل می‌شود. پایایی درونی کل مقیاس توسط آرنت (۱۹۹۳) $0/70$ بوده، اما خرده مقیاس شدت $0/64$ و خرده مقیاس تازگی $0/50$ گزارش شده است (۲۵). پوروфанی و همکاران (۱۳۷۶) بین این مقیاس و مقیاس ذاکرمن همبستگی $0/50$ به دست آوردند (۲۶). با توجه به اینکه مقیاس مورد استفاده در سنجش متغیرهای وابسته (خودپایی و هیجان خواهی) فاصله‌ای بوده و پراکنده‌گی نمرات شرکت‌کنندگان از منحنی نرمال تعیت می‌کرده و بین واریانس سه گروه تفاوت معنی داری وجود نداشته، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ابزارهای آمار پارامتریک چون تحلیل واریانس یک عاملی، آزمون تعقیبی LSD و همبستگی پرسون استفاده شده است.

نتایج مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد که F به دست آمده در هر چهار متغیر وابسته معنی دار است. یعنی میانگین سه گروه آزمودنی‌ها (ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار) در متغیر خودپایی، مؤلفه شدت و مؤلفه تازگی و متغیر هیجان خواهی معنی دار می‌باشد ($0/05 < p$).

جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین نمرات ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای در متغیر خودپایی به طور معنی دار بالاتر از افراد غیرورزشکار می‌باشد، اما تفاوت بین نمرات ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای در متغیر خودپایی معنی دار نمی‌باشد.

نتایج

جدول ۱. خلاصه نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه جهت مقایسه میانگین نمرات خودپایی و هیجانخواهی در سه گروه از ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار

P	F	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	منبع تغییرات	متغیرهای وابسته
۰/۰۱	۴/۷۸	۲۷/۳۴ ۰/۷۲	۲ ۱۴۷ ۱۴۹	۵۴/۶۷ ۸۴۱/۲۲ ۸۹۵/۸۹	بین گروهی درونوگروهی مجموع	متغیر خودپایی
۰/۰۰	۸/۷۹	۱۵۱/۲۵ ۱۵/۵۱	۲ ۱۴۷ ۱۴۹	۳۰۲/۴۹ ۲۲۸۰/۰۸ ۲۵۸۳/۰۷	بین گروهی درونوگروهی مجموع	مؤلفه شدت
۰/۰۰	۸/۷۶	۱۱۹/۷۷ ۱۳/۶۷	۲ ۱۴۷ ۱۴۹	۲۳۹/۰۳ ۲۰۰۹/۰۶ ۲۲۴۹/۰۹	بین گروهی درونوگروهی مجموع	مؤلفه تازگی
۰/۰۰	۱۱/۲۹	۴۵۴/۵۰ ۴۰/۲۵	۲ ۱۴۷ ۱۴۹	۹۰۹/۱ ۵۹۱۶/۴۷ ۶۸۲۵/۴۷	بین گروهی درونوگروهی مجموع	متغیر هیجانخواهی

مقایسه میانگین نمرات سه گروه آزمودنی‌ها در مؤلفه شدت و تازگی و متغیر هیجانخواهی در ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای نشان می‌دهد که این ورزشکاران از نظر مؤلفه شدت هیجان خواهی در سطح پایین‌تری از افراد غیرورزشکار قرار دارند و از نظر آماری نیز این تفاوت معنی‌دار است، اما تفاوت مؤلفه شدت در میان دو گروه ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای معنی‌دار نمی‌باشد. از نظر مؤلفه تازگی بالاترین نمره را ورزشکاران حرفه‌ای کسب کرده‌اند، اما تفاوت نمرات ورزشکاران حرفه‌ای با افراد غیرورزشکار از نظر مؤلفه تازگی معنی‌دار نیست. همچنین نمرات ورزشکاران حرفه‌ای از ورزشکاران غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار از ورزشکاران حرفه‌ای به صورت معنی‌دار بالاتر می‌باشد. در متغیر هیجانخواهی ورزشکاران غیرحرفه‌ای نمرات کمتری کسب کرده‌اند و نمرات آنها در این متغیر در مقایسه با افراد غیرورزشکار و ورزشکاران حرفه‌ای به طور معنی‌دار پایین‌تر است، اما تفاوت نمرات ورزشکاران حرفه‌ای از نظر متغیر هیجانخواهی با افراد غیرورزشکار معنی‌دار نمی‌باشد.

جدول ۲. خلاصه نتایج آزمون LSD جهت مقایسه هیجان‌گین نمرات متغیر خودپایی، هیجان شدت، تازگی و متغیر هیجان خواهی

مولفه شدت		خودپایی				هیجان خواهی				هیجان تازگی			
	مولفه شدت	گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای	گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای	گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای
*	—	حرفه‌ای	۲۴/۴۲	غیرحرفه‌ای	۲۴/۸۳	حرفه‌ای	۲۶/۳۴	غیرحرفه‌ای	۲۶/۹۳	حرفه‌ای	۲۷/۷۸	غیرحرفه‌ای	۲۷/۷۸
*	—	حرفه‌ای	—	غیرحرفه‌ای	—	حرفه‌ای	—	غیرحرفه‌ای	—	حرفه‌ای	—	غیرحرفه‌ای	—
—	*	غیرحرفه‌ای	—	حرفه‌ای	—	غیرحرفه‌ای	—	حرفه‌ای	—	غیرحرفه‌ای	—	حرفه‌ای	—
مولفه شدت		گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای	گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای	گروه	میانگین	حرفه‌ای	غیرحرفه‌ای
خودپایی		حرفه‌ای	۲۴/۴۲	غیرحرفه‌ای	۲۴/۸۳	حرفه‌ای	۲۶/۳۴	غیرحرفه‌ای	۲۶/۹۳	حرفه‌ای	۲۷/۷۸	غیرحرفه‌ای	۲۷/۷۸
هیجان خواهی		حرفه‌ای	۲۶/۳۴	غیرحرفه‌ای	۲۶/۹۳	حرفه‌ای	۲۷/۷۸	غیرحرفه‌ای	۲۷/۷۸	حرفه‌ای	۲۹/۴۸	غیرحرفه‌ای	۲۹/۴۸
هیجان تازگی		حرفه‌ای	۲۷/۷۸	غیرحرفه‌ای	۲۷/۷۸	حرفه‌ای	۲۹/۴۸	غیرحرفه‌ای	۲۹/۴۸	حرفه‌ای	۲۹/۴۸	غیرحرفه‌ای	۲۹/۴۸

جدول ۳. همبستگی بین متغیرهای سابقه ورزشی، سن و متغیر خودپایی با متغیر هیجانخواهی و مؤلفههای آن

خودپایی	هیجانخواهی	مؤلفه شدت	مؤلفه تازگی		X Y
۰/۲۶ *۰/۰۰	-۰/۱۶ *۰/۰۵	-۰/۱۶ *۰/۰۱	۰/۰۶ ۰/۴۷	r sig	سابقه
۰/۸ ۰/۳۵	-۰/۰۵ ۰/۰۳	۰/۰۳ ۰/۷۷	-۰/۱۲ ۰/۱۶	r sig	سن
—	-۰/۲۱ *۰/۰۱	-۰/۰۲۵ *۰/۰۰	-۰/۰۹ ۰/۲۶	r sig	خودپایی

جدول ۳ نشان می‌دهد که متغیر سابقه با متغیر خودپایی ($r=0/26$) همبستگی مثبت و معنی دار دارد و با مؤلفه شدت هیجانخواهی ($r=-0/21$) و با متغیر هیجانخواهی ($r=-0/16$) همبستگی منفی معنی داری دارد ($p < 0/05$).

متغیر خودپایی با متغیر سابقه ($r=0/26$) همبستگی مثبت معنی دار دارد، اما با متغیرهایی چون مؤلفه شدت هیجانخواهی ($r=-0/25$) و هیجانخواهی ($r=-0/21$) همبستگی منفی معنی داری دارد ($p < 0/05$).

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول مطالعه پیش‌بینی می‌کرد که بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در متغیر خودپایی تفاوت وجود دارد. نتایج مطالعه نشان داد که تفاوت معنی داری بین سه گروه از افراد (ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و غیرورزشکار) از نظر خودپایی وجود دارد، یعنی خودپایی در ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای بالاتر از افراد غیرورزشکار است. نتایج به دست آمده با نتایج پژوهش‌های گایرسجین بوم؛ اوردرمن، تومارکن و هولتزباور (۱۹۸۲)، نولند (۱۹۸۹)، راسیکا (۱۹۹۸) و مارتین (۱۹۹۵) همخوانی دارد، چون آنها نیز نشان دادند که بین خودپایی و اجرای مهارت‌های حرکتی رابطه معنی دار وجود دارد (۱۲، ۲۱، ۲۲، ۲۳). همچنین مطالعات قبلی نشان داده‌اند که هوشیاری و مصمم بودن در ورزشکاران حرفه‌ای بالاتر از ورزشکاران غیرحرفه‌ای و افراد

غیرورزشکار است (تاتکو الیکوی، ۱۹۹۶). بنابراین بالا بودن خودپایی ورزشکاران می‌تواند با هوشیاری، ثبات هیجانی، کنترل احساسات و مصمم بودن ورزشکاران مرتبط باشد.

فرضیه دوم مطالعه این بود که بین ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار در متغیر هیجان‌خواهی تفاوت وجود دارد. نتیجه مطالعه حاضر نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین سه گروه از افراد (بین ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار) از نظر هیجان‌خواهی وجود دارد و همچنین مشخص شد که میانگین نمرات گروه‌ها در افراد غیرورزشکار بیشتر از ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای است. نتایج به دست آمده با نتایج ریجسکی (۱۹۹۶)؛ بری ویک (۱۹۹۶)؛ وجزو هالی‌هان (۱۹۹۴) (۲۷)؛ روسی و گریتی (۱۹۹۳)؛ آیزنک (۱۹۹۱)؛ کرونین (۱۹۹۱)؛ چایرولا و مارتینز (۱۹۹۴)؛ با تصریح (۱۹۹۳) که نشان دادند هیجان‌خواهی، شرکت در فعالیت‌های ورزشی خطرناک را تسهیل می‌کند (در گروه غیرحرفه‌ای) همخوانی ندارد (۱۱-۶، ۳). نبود همخوانی بین نتایج پژوهش‌های پیشین و پژوهش حاضر ناشی از این است که ورزشکاران مورد مطالعه در این پژوهش در رشتۀ ورزشی (فوتبال و والیبال) فعالیت داشتند، معمولاً فعالیت‌کنندگان این نوع رشتۀ ورزشی از نظر خصلت هیجان‌خواهی نسبت به سایر رشتۀ‌های ورزشی پرخطر (کوهنوردی و اسکی) در سطح پایین قرار دارند. دو میان دلیل خود ورزش و فعالیت‌های ورزشی است که منجر به تخلیه انرژی هیجان‌خواهی در افراد ورزشکار و در نتیجه پایین آمدن هیجان‌خواهی در این افراد می‌شود. با اینکه هر سه گروه از آزمودنی‌ها از نظر سن، جنس، میزان تحصیلات و وضعیت اقتصادی با هم هماهنگ بودند ولی شاید بتوان بعضی از تفاوت‌ها را در میان سه گروه به تفاوت سطح ورزشکاران و نوع فعالیت‌های آنها نسبت داد. این یافته‌ها با نتایج مطالعه پلوف (۱۹۸۶) همخوانی دارد، زیرا نتایج مطالعه‌وی نیز نشان می‌دهد که هیجان‌خواهی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی که فوتبال بازی می‌کنند با آنها بی که فوتبال بازی نمی‌کنند معنی‌دار نیست (۲۸).

فرضیه سوم مطالعه این بود که بین خودپایی با هیجان‌خواهی ورزشکاران حرفه‌ای، غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار رابطه منفی وجود دارد. نتایج به دست آمده میان آن است که بین متغیرها در سطح ۵۰٪ رابطه معنی‌دار وجود دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که

شواهد پژوهشی حاکی از آن است، که هیجان خواهی با هیپومانیا و تمایلات تکانه‌ای ارتباط دارد (۴). ذاکر من و همکاران بین هیجان خواهی با تمایلات جنایت‌کارانه، ضداجتماعی، پرخاشگری، بی‌انضباطی و تکانشگری ارتباط مثبت و معناداری به دست آورده است (۵). بنابراین این عوامل مانع از ایجاد روابط اجتماعی مناسب و یادگیری مهارت‌های اجتماعی در افراد با هیجان خواهی بالا شده است که در نتیجه ارتباط بین خودپایی و هیجان خواهی را در بی‌خواهد داشت، ضمن آنکه با نتایج مطالعه آیزنک (۱۹۹۱) نیز به طور غیرمستقیم همخوانی دارد (۳).

در فرضیه چهارم مطالعه پیش‌بینی شده بود که بین خودپایی و هیجان خواهی با سابقه ورزشی ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای ارتباط وجود دارد. نتایج به دست آمده نشان داد که سابقه ورزشی رابطه منفی معنی داری با هیجان خواهی دارد، اما با خودپایی رابطه مثبت و معنی دار در سطح ۰/۵ دارد. هرچند که این یافته با نتایج مطالعه تلچمن (۱۹۸۹) همخوانی دارد، اما در تبیین این ارتباط می‌توان گفت که با افزایش سابقه ورزشی افراد کترل احساسات و هیجانات افزایش می‌یابد و اعتماد به نفس افراد بیشتر می‌شود و ورزشکاران ثبات روحی و آرامش روانی به دست می‌آورند. پس می‌توان نتیجه گرفت که وجود همبستگی منفی بین سابقه ورزشی با هیجان خواهی و همبستگی مثبت بین سابقه ورزشی با خودپایی قابل توجیه می‌باشد (۲۹).

همچنین نتایج مطالعه نشان داد که متغیر سن با هیجان خواهی و خودپایی ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و افراد غیرورزشکار همبستگی معنی داری ندارد. نتایج به دست آمده با نتایج پژوهش‌های مختلف (۱۷-۱۵، ۱۳) همخوانی دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که آزمودنی‌های مورد مطالعه در این پژوهش در محدوده سنی ۲۰ الی ۳۰ سال با میانگین سنی ۲۵ قرار داشتند، بنابراین با توجه به اینکه نمونه مورد مطالعه از نظر محدوده سنی از پراکنده‌گی سنی کمتری برخوردار هستند بنابراین این عامل باعث تشابه افراد نمونه مورد مطالعه در متغیرهایی مانند هوش اجتماعی و هیجانی و سایر متغیرهای مربوط به مرحله جوانی یا اوایل بزرگسالی شده است که در نتیجه عدم معنی داری رابطه متغیرهایی مانند سن با هیجان خواهی و خودپایی را در بی دارد.

منابع

۱. خیابانچیان، نازیلا (۱۳۷۶). مقایسه و بررسی میزان عزت نفس دختران دبیرستانی ورزشکار و غیرورزشکار شهر تهران. پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی.
۲. Tutko, T. A, Lyon, L.P., & Ogilvie, B.C. (1969). *Athletic Motivation Inventory*. San Jose, CA: Institute for the Study of Athletic Motivation.
۳. Eysenck, H.J. (1991). Dimensions of Personality: 16, 5, 3? Criteria for a taxonomic paradigm. *Personality and Individual Differences*, 12, 773-790.
۴. Blackburn, R. (1978). Psychopath, arousal and need for stimulation in Rahire & D schalling (eds). *Psychopathic behavior: Approach to research* (pp157-164). New York: Willy.
۵. ابوالقاسمی، عیاض (۱۳۸۴)، مباحث عمده و شخصیت، سازه‌های شخصیتی، زیر چاپ.
۶. Rejeski, W.J., Brawley, L.R., & Shumaker, S.A. (1996). Physical Activity and Health-related Quality of Life. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 24: 71-108.
۷. Boutcher, S. (1993). Emotion and Aerobic. In RN. Singer, M. Murphrey, & LK Tennant (Eds), *Handbook of Research on Sport Psychology* (pp. 799-814). New York: Macmillan.
۸. Croninc, C. (1991). Sensation seeking among mountain climbers. *Journal of Personality and Individual Differences*, 12(6): 653-654.
۹. Brevik, G. (1996). Personality, Sensation seeking and risk taking among everest climbers. *International Journal of Sport Psychology*, 27:308-320.
۱۰. Chirvela. E.c. and Martinez, L.m.(1994). The sensation of risk and motivational tendencies in sports and empirical stady. *Personality and Individual Differences* 16:777-86.
۱۱. Rossi, B. & Gereatti, L. (1993). The Sensation seeking in Mountain Athletes as assessed by Zuckerman's Sensation Seeking Scale. *International Journal of Sport Psychology*; 24: 417-432.
۱۲. Ryska, T. A. (1998). Cognitive-behavioral Strategies and Precompetitive Anxiety among Recreational Athletes. *The Psychological Record*, 48 (4): 697-704.
۱۳. Friends, Porn, and Punk (2004). *Sensation Seeking in Personal Relationships, Internet Activities, and Music Preference among College Students*, California State University, Monterery Bay, 100 Campus Center, Building 15, Seaside, California 93955.
۱۴. Herzog, C. (2002). *Met Cognition in Older Adults: Implications for Application*. In T. J. Perfect, & B. L. Schwartz (Eds.), *Applied met Congnition* (pp. 169-196). London: Cambridge University Press.
۱۵. Christophe Boone a, Bert De Brabander b, Arjen van Witteloostuijn a (1999) The

- impact of personality on behavior in the mountain climbers. *Journal of Personality and Individual Differences*, 20: 343-347.
16. Snyder, M. (1974). Self-monitoring of Expressive Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 30: 526-537.
  17. Ankica Kosica, Lucia Mannettib, David L. Samc (2006). Self-monitoring: A moderating role between acculturation strategies and adaptation of immigrants. *International Journal of Intercultural Relations*: 30:141-157.
  18. Behncke, L. (2001). Self-Regulation: Briefs Review. *The Online Journal of Sport Psychology*.
  19. Anshel, M.H., & Porter, A. (1996a). Efficacy of a model for examining self-regulation with elite and non-elite male and female competitive swimmers. *International Journal of Sport Psychology*, 27:321-336.
  20. Kirschenbaum, D.S., & Bale, R.M. (1984). *Cognitive-behavioral Skills in Sports: Application to Golf and Speculations about Soccer*. In W.F. Straub & J.M. Williams (Eds.), *Cognitive Sport Psychology* (pp. 84-97). Lansing, New York: Sport Science Associates.
  21. Kirschenbaum, D. S., & Wittrock, D. A. (1990). Still Searching for effective Criticism Inculcation Procedures: an example of the value of replication and process analyses in applied sport psychology research. *Applied Sport Psychology*, 2: 175-185.
  22. Kirschenbaum, D. S., Ordman, A. M., Tomarken, A.J., & Holtzbauer, R. (1982). Effects of Differential Self-Monitoring and level of Mastery on Sports Performance: Brain Power Bowling. *Cognitive Therapy and Research*, 6(3): 335-342.
  23. Martin, M. B., & Anshel, M.H. (1995). Effect of self-Monitoring Strategies and task complexity on motor Performance and Affect. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17:153-170.
  24. McNair, P.J., & Cable, N.T. (1992). Self-regulation Training, State anxiety, and Sport Performance: A Psycho Physiological Case Study. *Sport Psychologist*, 6(3): 213-229.
  25. Noland, M.P. (1989). The Effects of Self-monitoring and reinforcement on Exercise adherence. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 60 (3), 216-224.
  ۲۶. پوروفایی و همکاران (۱۳۷۶). بررسی ارتباط فرم موسیقی با نطق نوازندگان مرد شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی اهواز.
  27. Wagner, A. M. and Houlihand. (1994). Sensation Seeking Trait Anxiety in Hanglider/Pilots and Golfers. *Journal of Personality and Individual Differences*, 16 (6): 975-977.
  28. Plouffe, I (1986). Sensation Seeking and the Electro Dermal Orienting Response in

Young and Olderly. *Person, Individual*, Vole 7, NO1.

29. Telechman, M (1989). Sensation Seeking, State and Traitanxiety and Depressive Mood in Adolescent Subctance User. *Journal of the Addiction* Vol, 2:2.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتابل جامع علوم انسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتمال جامع علوم انسانی